

Київський університет імені Бориса Грінченка
Благодійний фонд імені Антона Макаренка

НЕПЕРЕРВНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Науково-методичний журнал
Засновано у 2001 р.

ВИПУСК 3 (64). Серія: Педагогічні науки

У НОМЕРІ:

- Теорія і методологія неперервної професійної освіти
- Практика неперервної професійної освіти
- Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: досвід ЄС

Засновники:

Київський університет імені Бориса Грінченка
Благодійний фонд імені Антона Макаренка

Засновано у 2001 р.

Видається з благодійною метою
і розповсюджується безкоштовно

Реєстраційне свідоцтво

Серія КВ №21843-11743 ПР від 18.01.2016

ISSN 1609-8595

e-ISSN 2412-0774

Видання індексується:

**DOAJ; ERIH PLUS; Ulrichsweb; EBSCO; Index
Copernicus; BASE; ResearchBib; DRJI; Google
Scholar; WorldCat; MIAR; EuroPub; Eurasian
Scientific Journal Index;
Open Ukrainian Citation Index;
Бібліометрика української науки**

Контактна інформація:

Адреса редакції:
04212, м. Київ, вул. Тимошенка, 13-б
Телефон: (044) 426 84 05
e-mail: ndl.osv@kubg.edu.ua
Офіційний сайт: <http://npo.kubg.edu.ua>

Неперервна професійна освіта: теорія і практика.

2020. Вип. 3. 110 с.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.3>

Головний редактор:

Світлана СИСОЄВА

Дмитро БОДНЕНКО

Ірина ВОРОТНИКОВА

Тетяна ДЕРЕКА

Станіслав КАРАМАН

Маршал КРІСТЕНСЕН (США)

Наталія МОСЬПАН

Растислав НЕМЕЦЬ (Словацька Республіка)

Ольга ОЛЕКСЮК

Роман ПАВЛЮК

Ісаак М. ПАПАДОПУЛОС (Республіка Кіпр)

Василікі ПЛІОГУ (Республіка Греція)

Євгенія ТЕОДОТУ (Велика Британія)

Ярослав ХАРХУЛА (Республіка Польща)

Випусковий редактор:

Оксана БУЛЬВІНСЬКА

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка від 24 вересня 2020 року, протокол № 8.

Науковий журнал з проблем філософії, теорії і практики неперервної професійної освіти адресовано науковцям, студентам, викладачам закладів вищої освіти, магістрантам, аспірантам, докторантам, слухачам системи післядипломної освіти, усім, хто цікавиться проблемами філософії і педагогіки неперервної професійної освіти.

Журнал «Неперервна професійна освіта: теорія і практика» включено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора наук, кандидата наук та ступеня доктора філософії у галузях: 011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 164328 від 28.12.2019).

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020

© Благодійний фонд імені Антона Макаренка, 2020

Borys Grinchenko Kyiv University
Anton Makarenko Charitable Foundation

CONTINUING PROFESSIONAL EDUCATION: THEORY AND PRACTICE

Scientific-methodical journal
Founded: 2001

ISSUE 3 (64). Series: Pedagogical Sciences

IN THIS ISSUE:

- Theory and methodology of continuing professional education
- Practice of continuing professional education
- Quality assurance in higher education and its expert support: the EU experience

Kyiv
«Publishing House «Edel'veys» Ltd.
2020

Founders:

Borys Grinchenko Kyiv University
Anton Makarenko Charitable Foundation

Founded: 2001

Published for charity and distributed for free

Registration certificate:

№ 21843-11743 PR (18.01.2016)

ISSN 1609-8595

e-ISSN 2412-0774

The journal has been indexed in:

**DOAJ; ERIH PLUS; Ulrichsweb; EBSCO; Index
Copernicus; BASE; ResearchBib; DRJI; Google
Scholar; WorldCat; MIAR; EuroPub; Eurasian
Scientific Journal Index;
Open Ukrainian Citation Index;
Bibliometrics Ukrainian science**

Contacts:

13-b Marshala Timoshenko Str., 04212 Kyiv, Ukraine
Phone: +38 044 426 84 05
e-mail: ndl.osv@kubg.edu.ua
Official site: <http://npo.kubg.edu.ua>

Continuing Professional Education: Theory and Practice.
2020. №. 3. 110 p.
<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.2>

Editor-in-Chief:

Svitlana SYSOIEVA

Dmytro BODNENKO
Iryna VOROTNYKOVA
Tetiana DEREKA
Stanislav KARAMAN
Marshall CHRISTENSEN (USA)
Natalia MOSPAN
Rastislav NEMEC (Slovak Republic)
Olha OLEKSYUK
Roman PAVLIUK
Isaak M. PAPADOPOULOS (Republic of Cyprus)
Vasiliki PLIOGOU (Greek Republic)
Evgenia THEODOTOU (United Kingdom)
Jarosław CHARCHUŁA (Republic of Poland)

Executive Editor:

Oksana BULVINSKA

Recommended for publishing by the decision of the Academic Board of Borys Grinchenko Kyiv University of September 24, 2020, protocol № 8.

Scientific journal «Continuing Professional Education: Theory and Practice» publishes articles on the problems of philosophy, theory and practice of continuous professional education.

The publication is addressed for researchers, undergraduates, postgraduates and doctoral candidates, students of post-graduate education, students, higher school teachers, everyone who is interested in philosophy, psychology and pedagogy of continuous professional education.

This scientific-methodical journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine, in which the results of dissertations for the scientific degree of Doctor, Candidate and PhD may be published (by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from December 28, 2019, No. 164328). The scientific edition is assigned the Category «B» in the Field of Study: 011 – Educational, Pedagogical sciences, 012 – Pre-School Education, 013 – Primary Education, 014 – Secondary Education (by subject specialization), 015 – Vocational education (by subject specialization), 016 – Special education.

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Скрипник Тетяна

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ
ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ: ЕРГОТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПІДХІД7

Хмелевська Марія

ПОПЕРЕДЖЕННЯ АГРЕСІЇ В МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ16

Островська Галина

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ В ШКОЛІ24

ПРАКТИКА НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Креймейер Джошуа, Запорожець Оля, Сміт Джеклін, Лозова Ольга

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГРАМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
З КОНСУЛЬТУВАННЯ В ГАЛУЗІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ31

Сисоєв Олексій

ФАХІВЦІ ХХІ СТОЛІТТЯ. ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА41

Лопіна Наталія

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ МЕДИЧНОЇ
ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ОСНОВИ
МЕТОДОЛОГІЇ РОЗРОБКИ ЕЛЕКТРОННИХ КУРСІВ У СФЕРІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ») ..49

Мосьпан Наталія, Сліпчук Валентина

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ60

Кульбашна Ярослава, Скрипник Ірина

СТРУКТУРА ПРАКСЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРА СТОМАТОЛОГІЇ71

Субашкевич Ірина, Корнят Віра, Лобода Вікторія

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОРЕСУРСУ YOUTUBE ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО
СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ78

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЕКСПЕРТНИЙ СУПРОВІД ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ДОСВІД ЄС

Сисоєва Світлана, Проценко Олена

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ МОДУЛЮ JEAN MONNET: ДОСВІД В УКРАЇНІ.
КРОКИ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ87

Бульвінська Оксана, Червона Леся

УЧАСТЬ СТУДЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ95

Заскалета Світлана, Буглай Наталя

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ102

CONTENTS

THEORY AND METODOLOGY OF CONTINUING PROFESSIONAL EDUCATION

Skrypnyk Tetiana

IMPROVEMENT OF THE CONTENT OF PROFESSIONAL ACTIVITY
OF SPECIALISTS INCLUSIVE EDUCATIONAL INSTITUTIONS:
THE OCCUPATIONAL THERAPY APPROACH7

Chmielewska Maria

PREVENTING AGGRESSION IN YOUTH: A SOCIAL ASPECT16

Ostrowska Galina

THE TECHNOLOGICAL APPROACH TO THE STUDYING OF LITERATURE IN SCHOOL24

PRACTICE OF CONTINUING PROFESSIONAL EDUCATION

Kreimeyer Joshua, Zaporozhets Olya, Smith Jacqueline, Lozova Olga

EFFECTIVENESS EVALUATION OF THE POSTGRADUATE PROGRAM
IN MENTAL HEALTH COUNSELING IN UKRAINE31

Sysoiev Oleksii

PROFESSIONALS OF THE XXI CENTURY. CIRCULAR ECONOMY41

Lopina Nataliia

TRAINING PROGRAM FOR TEACHERS OF THE HEALTH EDUCATION INSTITUTIONS
(ON THE EXAMPLE OF THE ELECTRONIC TRAINING COURSE «FUNDAMENTALS
OF THE METHODOLOGY OF THE DEVELOPMENT OF THE ELECTRONIC COURSE
IN THE FIELD OF MEDICAL EDUCATION»)49

Mospan Natalia, Slipchuk Valentina

INTERNATIONAL STUDENTS IN HIGHER EDUCATION MEDICAL INSTITUTIONS IN
UKRAINE: CURRENT STATE OF PLAY AND PROSPECTS60

Kulbashna Yaroslava, Skrypnyk Iryna

THE STRUCTURE OF MASTER'S IN DENTISTRY PRAXEOLOGICAL COMPETENCE71

Subashkevych Iryna, Korniat Vira, Loboda Viktoriya

USING YOUTUBE VIDEO RESOURCES TO FORM A TOLERANT ATTITUDE
TOWARDS CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS78

QUALITY ASSURANCE IN HIGHER EDUCATION AND ITS EXPERT SUPPORT: THE EU EXPERIENCE

Sysoieva Svitlana, Protsenko Olena

LEARNING OUTCOMES FOR MODULE JEAN MONNET:
AN EXPERIENCE IN UKRAINE. STEPS TO IMPROVE QUALITY87

Bulvinska Oksana, Chervona Lesya

STUDENTS' PARTICIPATION IN QUALITY ASSUARANCE AT UNIVERSITY95

Zaskaleta Svitlana, Buglay Natalia

APPLICATION OF THE INTERDISCIPLINARY RELATIONS
FOR HIGHER EDUCATION QUALITY ASSUARANCE102

УДК 378. 147

Світлана Заскалета

ORCID iD 0000-0002-5417-2612

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
ім. В. О. Сухомлинського,
вул. Нікольська, 24, 54030 Миколаїв, Україна,
zaskaletas1@gmail.com

Наталя Буглай

ORCID iD 0000-0002-0674-4313

доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри історії,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського
вул. Нікольська, 24, 54030 Миколаїв, Україна,
buglay@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено питання забезпечення якості вищої освіти через призму застосування міжпредметних зв'язків на прикладі вивчення історичних дисциплін та іноземної мови. Аналіз нормативно-правової бази, а також наукової літератури дав можливість виділити ефективні шляхи забезпечення якості вищої освіти. Одним з них визначено застосування принципів міжпредметних зв'язків. Імплементация міжпредметного підходу розглядається як перспективний метод для професійної підготовки студентів історичного факультету із застосуванням знань з іноземної мови. Застосування на заняттях з іноземної мови підходу CLIL дає можливість створення комбінованих програм та моделей інтегрованого навчання. При створенні інтегрованих програм рекомендується поєднувати суміжні гуманітарні науки та знання іноземної мови та культурного середовища.

У дослідженні зазначається актуальність викладання фахових дисциплін англійською мовою. Пропонується створення інтегрованих програм, викладання фахових дисциплін англійською мовою на історичному факультеті. Рекомендується пропонувати студентам при вивченні історичних дисциплін англомовну літературу.

Серед запроваджених завдань до історичних дисциплін виділено такі, що передбачають володіння іноземною (англійською) мовою для роботи з сучасною науковою літературою, а саме: напрями роботи з джерельно-документальною базою та історіографією курсу, в тому числі автентичною.

Визначено результати інтегрованого навчання. Ними є: здатність використовувати основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для розв'язання дослідницьких завдань, успішного освоєння методологічних і прикладних питань спеціальності, питань фундаментальних загальноісторичних і спеціальних дисциплін; здатність застосування принципів редагування і підготовки матеріалів до публікації, складання рефератів, оглядів, рецензій, у тому числі іноземною мовою.

Ключові слова: компетенції; міждисциплінарні програми; міжпредметний підхід; предметно-мове інтегроване навчання; самостійна пізнавальна діяльність студентів; якість вищої освіти.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.3.12>

Вступ. Сьогодні перед світовою спільнотою постала проблема забезпечення якості вищої освіти у відповідь на сучасні виклики (використання сучасних технологій, забезпечення якісної вищої освіти, трансформація суспільств, падіння фінансування через економічну кризу). Проблема є особливо актуальною для України, яка реформує вищу освіту в складних умовах.

Як зазначається у Паризькому Коміюке

міністрами вищої освіти країн Європейського простору вищої освіти, пріоритетним є сприяння та підтримка інституційних, національних та європейських ініціатив з педагогічної підготовки, безперервний професійний розвиток викладачів і пошук шляхів кращого визнання високої якості та інноваційного викладання в їх кар'єрах (Паризьке Коміюке, 2018).

З метою координації законодавчих та інших нормативно-правових актів України з європейськими у сфері вищої освіти імплементуються

найважливіші положення міжнародних документів, а також підтверджується пріоритетність норм міжнародних договорів України (Закон України «Про вищу освіту», 2014. Розділ XIII «Міжнародне співробітництво»).

У законі України «Про вищу освіту» зазначені стратегічні принципи вищої освіти, що ґрунтуються на сприянні сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя; на міжнародній інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України в Європейській простір вищої освіти, державній підтримці підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей діяльності, серед яких науково-педагогічна та педагогічна діяльності (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Отже, високий рівень вимог до фахівця зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів забезпечення якості вищої освіти, одним з яких вважаємо застосування міжпредметних зв'язків у викладанні гуманітарних дисциплін.

Мета статті полягає у визначенні стратегічного напрямку оновлення процесу навчання, яким є інтеграція навчального матеріалу з різних дисциплін, а саме: історичних дисциплін та іноземної мови.

В умовах технологічного та інформаційного прогресу підвищуються вимоги до вищої освіти, серед яких стали відігравати не тільки традиційні (формування патріота кожної конкретної держави, отримання якісного диплома і високої професійної компетентності тощо), а й новопосталі – спроможність оперувати сучасними інформаційно-комунікаційними засобами, вміння займатися самонавчанням для збереження конкретного місця праці й кар'єрного зростання на ньому, володіння лідерськими якостями, готовність до колективної діяльності та до вимушеної зміни професії у зв'язку з появою технологічних інновацій (Дебич, 2014, с. 21).

Європейський вектор розвитку вищої освіти визначається підтримкою закладів вищої освіти в розробленні та покращенні їхніх стратегій щодо навчання та викладання, а також заохоченням їх пропонувати міждисциплінарні програми. Студенти повинні мати справу з дослідженнями або діяльністю, пов'язаною з дослідженнями й інноваціями, на всіх рівнях вищої освіти, щоб розвинути критичний та творчий образ мислення, який дозволить їм віднаходити інноваційні рішення щодо викликів, що виникають. У цьому проявляється синергія між освітою, дослідженнями й інноваціями (Паризьке Комюніке, 2018).

Загальною тенденцією професійної підготовки фахівців у країнах Європейського освітнього простору визначається впровадження міждисциплінарного підходу (Zaskaleta, 2019), тому застосування позитивного досвіду цих країн важливе

для розвитку вітчизняної університетської освіти. Так, наукова розвідка С. Сисоевої та Л. Козак (2017) акцентує міждисциплінарний характер професійної підготовки бакалаврів у Швеції.

Серед іноземних дослідників міждисциплінарному (міжпредметному) підходу присвятили свої дослідження А. Barry et al. (2008); S. M. Drake & R. C. Burns (2004). Орієнтиром стає розроблення предметного змісту навчання, що зумовлює особливу важливість науково обґрунтованого визначення межі та обсягів міжпредметних зв'язків та міжпредметної інтеграції.

Сьогодні університети занурені в сучасні процеси інтернаціоналізації, академічної мобільності та залучення до європейського контексту, що породжує численні опитування про передові педагогічні підходи, що відповідають рамкам загальної європейської політики вивчення мов. Перспективи студентів щодо спільного створення часових рамок у міждисциплінарних проєктах досліджував Р. Wallin (2020). Він зазначає, що студенти та викладачі повинні спільно створювати простори, які дозволяють розробляти альтернативні часові рамки через діалог, кидати виклик традиційним ролям та передбачувати шляхи розвитку освіти, а також відновити принципи та цінності автентичності, взаємності, бути більш відповідальним у вищій освіті.

Підходи дослідження. Для застосування принципу міжпредметних зв'язків важливо, на нашу думку, застосування на заняттях з іноземної мови підходу CLIL (Content and Language Integrated Learning), який пропонує Британська Рада. CLIL – інтегроване вивчення предмету й іноземної мови. Це підхід до академічного викладання, наприклад економіки, природничих наук, медицини, в якому академічний працівник або викладач бере на себе певну відповідальність за мову, яка використовується для викладання дисципліни, і намагається вирішити мовні проблеми студентів (порівняйте з ЕМІ – викладання фахових дисциплін англійською мовою) (Bolitho, West, 2017). Дослідники зазначають, що, незважаючи на існування широкої національної політики, яка дозволяє викладати фахові дисципліни англійською мовою в університетах, цей процес іде пасивно – як авторизація викладання англійською, а не його активна популяризація. Хоча законотворці в багатьох країнах наполягають на викладанні фахових дисциплін англійською мовою, оскільки вбачають у цьому чинник зростання економіки, престижу, інтернаціоналізації (Bolitho, West, 2017), адже основні питання глобалізації університетів – Болонський процес, мобільність студентів і викладачів, таблиці категорій університетів та їхні рейтинги, транснаціональна освіта тощо – невід'ємно пов'язані з підвищенням рівня англійської мови.

Н. Грицик (2016), розглядаючи проблему предметно-мовного інтегрованого навчання (ПМІН) приходять до висновку про те, що завдяки використанню підходу CLIL студенти отримують знання спеціальних дисциплін та одночасно вдосконалюють мовні навички та вміння. ПМІН ґрунтується на так званому принципі «4С», який включає зміст (content) (сприяє стимулюванню процесу засвоєння знань і розвитку вмінь з предмету); спілкування (communication) (допомагає навчати студентів використовувати засоби іноземну мову для отримання знань з предмету); мисленнєві здібності (cognition) (допомагають розвивати здатність студентів до кращого розуміння мови і предмету); культурологічні знання (culture) (розуміння особливостей, подібності та відмінності окремих культур, яке допоможе студентам ефективніше соціалізуватись у сучасному полікультурному суспільстві, краще зрозуміти власну культуру). Інтеграція зазначеного підходу в навчальний процес закладу вищої освіти потребує від викладачів і керівників закладів переосмислення традиційних уявлень про викладання англійської мови студентам немовних спеціальностей (с. 24).

Ідея застосування міждисциплінарних зв'язків набуває останнім часом все більшої популярності. Особливо це стосується використання іноземної мови під час вивчення фахових дисциплін, оскільки знання іноземної мови дає можливість опанувати їх, використовуючи інформацію з іноземних англомовних джерел. У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти мовленнєва діяльність контекстуалізується в різних сферах: суспільній, освітній та професійній (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, 2003).

Як зазначає К. Шевчук (2007), для створення інтегрованих програм можливо поєднувати

- суміжні гуманітарні науки;
- іноземні мови та їхнє культурне середовище.

Міждисциплінарна інтеграція може відбуватися на різних рівнях, але при плануванні комбінованих програм та створенні моделей інтегрованого навчання, на думку М. Сиви (2009), слід дотримуватися таких принципів, як цілісність, системність, структурність, багаторівневність, відповідність усім сферам суспільного та культурного життя. За умови дотримання перелічених принципів процес навчання набуває комплексного характеру, і студенти, усвідомлюючи взаємозв'язок вивченого з повсякденним життям, засвоюють знання швидше та надовше. Отже, такі результати значно оптимізують навчальний процес.

Як приклад впровадження цих принципів наведемо дослідження С. Salvador-García et al. (2020), в якому проаналізовано вплив CLIL на уроки фізичної культури. Для досягнення мети цього дослідження використовується змішаний методоло-

гічний підхід, заснований на послідовному дослідницькому проекті. На основі його аналізу виділено два фокуси: соціальні відносини та фізична активність.

Не викликає сумніву, що володіння іноземною мовою відкриває широкі можливості для складання інтегрованих курсів та використання англомовних джерел. Взаємопов'язане вивчення історичних дисциплін та іноземної мови особливо актуальне на факультеті, де іноземна мова дає можливість залучатися до зарубіжних джерел.

Результати дослідження. Знання з історичних дисциплін ґрунтуються значною мірою на володінні іноземною мовою, вмінні працювати з іншомовними документальними джерелами, що дає можливість активізувати самостійну пізнавальну діяльність студента. Це дає підстави зробити висновок про доцільність віднесення умінь і навичок самостійної пізнавальної діяльності студентів, яка включає самостійну роботу з іноземною фаховою літературою, до професійних якостей у складі компетентностей майбутніх істориків.

Розглянемо навчальну програму дисципліни «Нова історія країн Європи та Америки» (2019). Так, серед завдань навчальної дисципліни можна виділити такі, що передбачають володіння іноземною (англійською) мовою для роботи з сучасною науковою літературою, а саме: охарактеризувати основні напрями роботи з джерельно-документальною базою та історіографією курсу, в тому числі автентичною.

Отже, серед передумов для вивчення дисципліни є, окрім вивчення історичних дисциплін, і володіння іноземною мовою.

Очікувані результати навчання передбачають використання нових освітніх та інформаційних технологій, сучасних засобів навчання та використання їх у педагогічному процесі. Одним з яких може бути міжпредметний підхід.

Отже, володіння професійною англійською мовою студентами дає можливість використовувати її при виконанні самостійних робіт. Очікуваними результатами навчання є:

- здатність використовувати основи загально-теоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для розв'язання педагогічних і дослідницьких завдань, успішного освоєння методологічних і прикладних питань спеціальності, питань фундаментальних загальноісторичних і спеціальних дисциплін; дисциплін психолого-педагогічного циклу: педагогіку, психологію, методику викладання історії, методику і організацію позакласної (позааудиторної) роботи, іноземну мову професійного спілкування;
- здатність застосування принципів редагування і підготовки матеріалів до публікації, складання рефератів, оглядів, рецензій, у тому числі іноземною мовою;

- обізнаність у наукових стандартах та відповідності їм щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної та процитованої в завданнях та висновках практичної підготовки;

- здатність працювати в групі продуктивно, відіграючи провідну роль в окремих випадках, головуючи під час дебатів та дискусій у міжнародній та мультикультурній групі, яка передбачає використання іноземної мови.

Серед *загальнопредметних компетенцій*, якими має оволодіти студент (згідно з вимогами ОПП), можна акцентувати такі:

- працювати самостійно,
- приймати ініціативу та керувати часом;
- працювати з іншими в мультидисциплінарному та мультинаціональному середовищі.

Серед *фахових компетенцій*, які передбачають знання іноземної мови виокремлено такі:

- використовувати фонову інформацію та інформаційно-пошукові навички для формування послідовної дискусії історичної задачі;

- здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел, у тому числі автентичних (електронних, письмових, архівних та усних) згідно із задачею, формуючи цю інформацію критично в обґрунтовану розповідь;

- здатність використовувати відповідну термінологію та способи вираження дисципліни в усній та письмовій формах рідною та іноземною мовами.

Розглядаючи переваги інтегрованого підходу до викладання історичних дисциплін та іноземної мови як реалізації міжпредметних зв'язків, можна відзначити підвищення мотивації студентів, оскільки студенти на практиці використовують знання іноземної мови для вирішення завдань з профільюючої дисципліни.

Досліджуючи питання імплементації іноземної мови при викладанні історичних дисциплін, окрему увагу слід приділити рекомендованій літературі та роботі з нормативно-правовими документами. Так, позитивним моментом під час організації самостійної пізнавальної діяльності студентів є використання англомовного журналу «The American Historical Review (AHR)» («Американський історичний огляд») – академічне видання з науковими статтями та рецензіями. Завдяки роботі з іноземними англомовними джерелами студенти привча-

ються сприймати іншомовний матеріал, розуміти його та редагувати.

Саме тому доцільними є такі завдання, які передбачають використання іноземної літератури, сприяють комплексній активізації вмінь студентів. Значні перспективи у цьому відношенні відкриває читання англомовної фахової літератури, яке часто лежить в основі самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Висновки та пропозиції. Європейський вектор розвитку вищої освіти визначається високим рівнем вимог до фахівця, що зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів забезпечення якості вищої освіти. Одним із напрямків оновлення процесу навчання є інтеграція навчального матеріалу з різних дисциплін, а саме: історичних дисциплін та іноземної мови.

Для імплементації принципу міжпредметних зв'язків важливо застосування на заняттях з іноземної мови підходу CLIL.

Актуальним на сьогоднішній день у вітчизняних університетах є викладання фахових дисциплін англійською мовою, оскільки це важливий чинник зростання престижу, інтернаціоналізації та підвищення якості професійної підготовки фахівців.

При створенні інтегрованих програм для активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів історичного факультету важливо рекомендувати студентам англомовну літературу.

Використання міжпредметних зв'язків дозволяє студентам історичного факультету розкрити свій творчий потенціал та розвиватися як особистість.

Перспективи подальших досліджень. У процесі проведеного дослідження визначено перспективи подальших досліджень. Ними є:

- розроблення комбінованих програм та створення системної моделі інтегрованого навчання та алгоритму її реалізації;

- організація участі студентів у міжнародних освітніх програмах з метою забезпечення якості освіти, а також покращення знань з іноземної мови;

- організація самостійної пізнавальної діяльності студентів-істориків на заняттях з іноземної мови;

- застосування на заняттях з іноземної мови підходу CLIL (Content and Language Integrated Learning) – інтегрованого вивчення предмету й іноземної мови.

Література

- Дебич М. А. Оптимізація циклу суспільних та гуманітарних дисциплін у вищій освіті: міжнародний досвід. *Оптимізація циклу соціально-гуманітарних дисциплін у вищій освіті України в контексті євроінтеграції: монографія* / Б. А. Воронкова, М. А. Дебич, Н. М. Дем'яненко, Н. О. Дівінська та ін. За заг. ред. Г. В. Онкович. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2014. С. 21–32.
- Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / С. Ю. Ніколаєва (ред.). Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
- Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 20.05.2020).

- Паризьке Комюніке. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Новини/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).
- Робоча програма навчальної дисципліни «Нова історія країн Європи та Америки». Миколаїв: Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського, 2019.
- Сисоева С., Козак Л. Особливості навчання бакалаврів у провідних країнах світу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2017. № 1–2 (50–51). С. 99–109. DOI: [https://doi.org/10.28925/1609-8595.2017\(1-2\)99109](https://doi.org/10.28925/1609-8595.2017(1-2)99109)
- Сова М. О. Концептуальна модель інтегрованого навчання і технологія її впровадження у навчальний процес вищої школи. *Біоресурси і природокористування : Науковий журнал*. 2009. Т. 1. № 1/2. С. 169–177.
- Шевчук К. Інтегрований підхід до навчання: ретроспективний аналіз. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія*. 2007. № 20. С. 50–55.
- Barry A., Born G., Wszkalnys G. Logics of interdisciplinarity. *Economy and Society*. 2008. Vol. 37 № 1. P. 20–49. DOI: <https://doi.org/10.1080/03085140701760841>
- Bolitho R., West R. The internationalisation of Ukrainian universities: the English language dimension. Kyiv: Stal, 2017. 134 p.
- Drake S. M., Burns R. C. Meeting Standards Through Integrated Curriculum. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development, 2004. 190 p.
- Grytsyk N. Content and language integrated learning: approach to teaching English for specific purposes. *Наука і освіта*. 2016. № 12. С. 22–28.
- Li Y. Language-content partnership in higher education: development and opportunities. *Higher Education Research and Development*. 2020. № 39 (3). P. 500–514. DOI: [10.1080/07294360.2019.1685947](https://doi.org/10.1080/07294360.2019.1685947)
- Salvador-García C., Capella-Peris C., Chiva-Bartoll O., Ruiz-Montero P. J. A Mixed Methods Study to Examine the Influence of CLIL on Physical Education Lessons: Analysis of Social Interactions and Physical Activity Levels. *Frontiers in Psychology*. 2020. № 11. DOI: [10.3389/fpsyg.2020.00578](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00578)
- Wallin P. Student perspectives on co-creating timescapes in interdisciplinary projects. *Teaching in Higher Education*. 2020. № 25 (6). P. 766–781. DOI: [10.1080/13562517.2020.1777962](https://doi.org/10.1080/13562517.2020.1777962)
- Zaskaleta S. Implementation of principles of interdisciplinary links in professional training in EU countries. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2019. № 1 (58). С. 68–72. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.1.6872>

References

- Debych, M. A. (2014). Optimizaciya ciklu suspilnih ta gumanitarnih disciplin u vishij osviti: mizhnarodnij dosvid [Optimization of the cycle of social sciences and humanities in higher education: international experience]. In B. A. Voronkova, M. A. Debych, N. M. Demianenko, N. O. Divinska ta in.; H. V. Onkovych (Ed.), *Optimization of the cycle of social and humanitarian disciplines in higher education of Ukraine in the context of European integration: monograph* (p. 21–32). Institute of Higher Education of the NAES of Ukraine.
- Nikolaieva, S. Iu. (Ed.) (2003). *Zahalnoevropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia* [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. Lenvit.
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine On Higher Education]. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- Paris Communiqué (2018). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Novyny/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf>
- Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Nova istoriia krain Yevropy ta Ameryky» [Working program of the discipline «New History of Europe and America»] (2019). Mykolaivskiy natsionalnyi universytet im. V. O. Sukhomlynskoho.
- Sysoieva, S., Kozak, L. (2017). Osoblyvosti navchannia bakalavriv u providnykh krainakh svitu [Features of studies of bachelors in leading countries of the world]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 1–2 (50–51), 99–109. [https://doi.org/10.28925/1609-8595.2017\(1-2\)99109](https://doi.org/10.28925/1609-8595.2017(1-2)99109)
- Sova, M. O. (2009). Kontseptualna model intehrovanoho navchannia i tekhnolohiia yii vprovadzhenia u navchalnyi protses vyshchoi shkoly [Conceptual model of integrated learning and technology of its introduction into the educational process of higher education]. *Bioresursy i pryrodokorystuvannia : Naukovyi zhurnal*, 1 (1/2), 169–177.
- Shevchuk, K. (2007). Intehrovanyi pidkhid do navchannia: retrospektyvnyi analiz [An integrated approach to learning: a retrospective analysis]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seria Pedahohika i psykholohiia*, 20, 50–55.
- Barry, A., Born, G., Wszkalnys, G. (2008). Logics of interdisciplinarity. *Economy and Society*, 37 (1), 20–49. <https://doi.org/10.1080/03085140701760841>
- Bolitho, R., West, R. (2017). *The internationalisation of Ukrainian universities: the English language dimension*. Stal.
- Drake, S. M., Burns, R. C. (2004). *Meeting Standards Through Integrated Curriculum*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Grytsyk, N. (2016). Content and language integrated learning: approach to teaching English for specific purposes. *Nauka i osvita*, 12, 22–28.

- Li, Y. (2020). Language-content partnership in higher education: development and opportunities. *Higher Education Research and Development*, 39 (3), 500–514. 10.1080/07294360.2019.1685947
- Salvador-García, C., Capella-Peris, C., Chiva-Bartoll, O., Ruiz-Montero, P. J. (2020). A Mixed Methods Study to Examine the Influence of CLIL on Physical Education Lessons: Analysis of Social Interactions and Physical Activity Levels. *Frontiers in Psychology*, 11. 10.3389/fpsyg.2020.00578
- Wallin, P. (2020). Student perspectives on co-creating timescapes in interdisciplinary projects. *Teaching in Higher Education*, 25 (6), 766–781. 10.1080/13562517.2020.1777962
- Zaskaleta, S. (2019). Implementation of principles of interdisciplinary links in professional training in EU countries. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 1 (58), 68–72. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.1.6872>

ПРИМЕНЕНИЕ МЕЖПРЕДМЕТНЫХ СВЯЗЕЙ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Заскалета Светлана, доктор педагогических наук, доцент,
профессор кафедры английского языка и литературы,
Николаевский национальный университет им. В. А. Сухомлинского,
ул. Никольская, 24, 54030 Николаев, Украина, zaskaletas1@gmail.com

Буглай Наталия, доктор исторических наук, доцент,
профессор кафедры истории,
Николаевский национальный университет им. В. А. Сухомлинского,
ул. Никольская, 24, 54030 Николаев, Украина, buglay@ukr.net

В статье освещены вопросы обеспечения качества высшего образования через призму применения межпредметных связей на примере изучения исторических дисциплин и иностранного языка. Анализ нормативно-правовой базы, а также научной литературы позволил выделить эффективные пути обеспечения качества высшего образования. Одним из них определено применение принципов межпредметных связей. Имплементация межпредметных подходов рассматривается как перспективный метод для профессиональной подготовки студентов исторического факультета с применением знаний по иностранному языку.

Предлагается создание интегрированных программ, преподавание специальных дисциплин на английском языке. Рекомендуется предлагать студентам англоязычную литературу. В контексте межпредметного подхода рассматривается интеграция профессиональных составляющих с использованием навыков лингвистической грамотности.

Ключевые слова: компетенции; междисциплинарные программы; межпредметный подход; предметно-языковое интегрированное обучение; самостоятельная познавательная деятельность студентов; качество высшего образования.

APPLICATION OF THE INTERDISCIPLINARY RELATIONS FOR HIGHER EDUCATION QUALITY ASSURANCE

Zaskaleta Svitlana, Doctor of Science in Pedagogy,
Professor of English Language and Literature Department,
Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi National University,
24 Nikolska Str., 54030 Mykolaiv, Ukraine, zaskaletas1@gmail.com

Buglay Natalia, Doctor of Sciences in History,
Associate Professor, Professor of History Department,
Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi National University,
24 Nikolska Str., 54030 Mykolaiv, Ukraine, buglay@ukr.net

The article highlights the issue of ensuring the quality of higher education through the prism of the use of interdisciplinary links on the example of the study of historical disciplines and foreign languages. The analysis of the legal framework, as well as the scientific literature made it possible to identify effective ways to ensure the quality of higher education. One of them is the application of the principles of interdisciplinary relations. The implementation of the interdisciplinary approach is considered as a promising method for the professional training of students of the Faculty of History with the use of knowledge of a foreign language.

It is proposed to create integrated programs, teaching professional disciplines in English. It is recommended to offer students English literature

In the context of the interdisciplinary approach, the integration of professional components using the skills of linguistic literacy is considered.

The concept of interdisciplinary research is based on the premise that concepts and facts are not studied in isolation from each other. Implementation of the disciplinary approach is considered as a promising method for professional training of students for the application of knowledge in other disciplines.

The European vector of higher education development is determined by the high level of requirements for the specialist, which necessitates the search for effective ways to ensure the quality of higher education. One of the directions of updating the learning process is the integration of educational material from different disciplines, namely: historical disciplines and foreign language.

To apply the principle of interdisciplinary links, it is important to use the CLIL approach in foreign language classes.

The teaching of professional disciplines in English is relevant today in domestic universities, as it is an important factor in increasing prestige, internationalization and improving the quality of professional training.

When creating integrated programs to enhance the independent cognitive activity of students of the Faculty of History, it is important to recommend students to English-language literature.

The use of interdisciplinary connections allows students of the Faculty of History to discover their creative potential and develop as a person.

Keywords: *competencies; interdisciplinary programs; interdisciplinary approach; subject-language integrated learning; independent cognitive activity of students; quality of higher education.*

Стаття надішла до редакції 21.05.2020

Прийнято до друку 24.09.2020

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ
до наукового журналу «Неперервна професійна освіта: теорія і практика»

Загальні вимоги до оформлення тексту статті

Формат сторінки: А4, книжкова.

Поля: верхнє, нижнє, лівє – 20 мм, правє – 10 мм.

Абзацний відступ: 10 мм.

Шрифт: Times New Roman.

Кегль: 14.

Міжрядковий інтервал: текст статті – 1,5, інше (інформація про автора, анотації, література) – 1,0.

Обсяг: від 4 до 6 тис. слів

Мова статті: українська, англійська.

Використання знаків та символів:

тире: –

апостроф: ’

лапки: «»

маркери: ·

нумерація: 1.

для нерозривних пробілів між ініціалами: Ctrl + Shift + пробіл.

Структурні елементи статті

УДК.

Автор (Ім'я Прізвище).

ORCID iD (персональний код, який можна отримати за відсутності, заповнивши анкету за посиланням: <https://orcid.org/register>).

Інформація про автора.

Назва статті.

Анотація з ключовими словами.

© Прізвище та Ім'я, рік.

Власне стаття

(структура статті має включати такі елементи):

Вступ (з обов'язковим висвітленням актуальності та аналізом останніх досліджень і публікацій);

Мета / цілі, завдання статті;

Методологія дослідження;

Результати дослідження (можуть бути подані з підзаголовками);

Обговорення;

Висновки;

Перспективи подальших досліджень.

Література.

References.

Назва статті, Прізвище, Ім'я, інформація про автора, Анотація з ключовими словами (російською та англійською)

Вимоги до оформлення структурних елементів статті

Анотація з ключовими словами: (1800–2000 знаків);

Література:

- не менше 20 джерел,
- оформлення списку літератури за **ДСТУ 8302:2015**;
- оформлення посилань на літературу у тексті статті за **APA style 7**;

References:

- оформлення за **APA style 7**.

Таблиці та інші нетекстові об'єкти:

повинні бути пронумеровані, розміщуються в середині тексту,
в центрі – під рисунками (Рис. 1 ...);
над таблицею (Таблиця 1).

ДО ВІДОМА ЧИТАЧІВ

Благодійний фонд імені Антона Макаренка підтримує науково-освітні програми та проекти, сприяє розвитку теорії і практики освіти.

Юридичні та банківські реквізити благодійного фонду імені Антона Макаренка:

ЄДРПОУ 25917047

р/р UA603052990000026008026703825

МФО 380775

У АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Призначення платежу: благодійний внесок для підтримки статутної діяльності Благодійного фонду імені Антона Макаренка.

З повагою до Ваших благодійних намірів,

Голова благодійного фонду імені Антона Макаренка

С. О. Сисоєва

*Думки авторів не завжди збігаються з точкою зору редакції.
За достовірність фактів, цитат, імен, назв та інших відомостей відповідають автори.*

Підписано до друку 26.10.2020 р.
Формат 60x84/8. Гарнітура «PetersburgC»
Папір офсетний. Ум. др. аркушів - 13,5.
Обл.вид. - 12,5. Наклад 300 прим. Замовлення № .
Друк: ТОВ «Видавниче Підприємство «Едельвейс»
Свідоцтво ДК №4249 від 29.12.2011
03170, м. Київ, вул. Зодчих, 74, тел.: (044) 361-78-68.